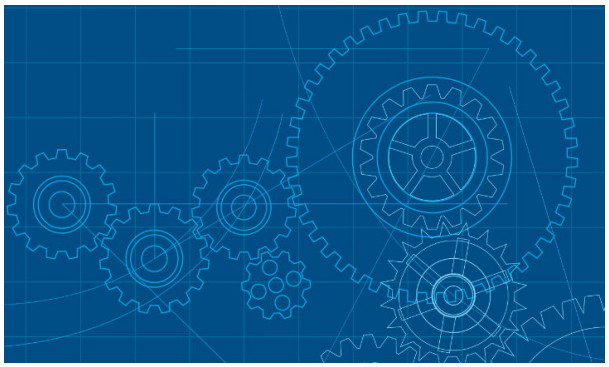
Μία προκαταρκτική έρευνα υπό το πρίσμα της μαρξικής πολιτικής οικονομίας

του **Στρατή Δερτινού**

Η παρούσα εργασία διερευνά την ιστορική αναλογία ανάμεσα στους χειρώνακτες τεχνίτες την εποχή της εκβιομηχάνισης, και τους μηχανικούς τη σύγχρονη εποχή της πληροφορικής και των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Αφορμή στάθηκε το νέο υπόδειγμα επαγγελματικών δικαιωμάτων που προωθείται από θεσμικούς φορείς (ΤΕΕ, αρμόδια υπουργεία) σε σύμπνοια με τον ορυμαγδό διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων τον καιρό των μνημονίων. Με εφαλτήριο αυτό το κλαδικό ζήτημα, επιχειρείται εδώ να αναπτυχθεί ένα κριτικό πλαίσιο για την ερμηνεία και αντιμετώπιση γενικότερων φαινομένων στον εξελισσόμενο καταμερισμό εργασίας, στα οποία η τεχνική-οργανωτική βάση της παραγωγής μοιάζει να επιβάλλει αναπόφευκτα δυσμενείς όρους για τη μισθωτή εργασία και όχι μόνο.

Η μέθοδος ανάλυσης βασίζεται στις κριτικές παρατηρήσεις του Μαρξ στον Α' τόμο του Κεφαλαίου για τη δυναμική των οργανωτικών μορφών της παραγωγής και την τεχνολογία. Για λόγους πληρότητας, πραγματοποιείται αρχικά μία συνοπτική εισαγωγή στις βασικές έννοιες της μαρξικής πολιτικής οικονομίας, και κατόπιν παρουσιάζεται μία ανασκόπηση στην εξέλιξη της οργάνωσης της παραγωγής, από το ελεύθερο επάγγελμα, στη συνδυασμένη εξειδικευμένη εργασία, και στη μορφή που αυτή παίρνει στη βιομηχανική παραγωγή. Τα αναλυτικά εργαλεία που θεμελιώνονται με αυτήν τη διαδικασία, εφαρμόζονται για τη μελέτη του κοινωνικού καταμερισμού εργασίας στην Ελλάδα στο πρώτο μισό του 20ου αιώνα. Αναλόγως, γίνεται εκτενής ανάλυση για τις ειδικές μορφές με τις οποίες εμφανίζονται τα παραπάνω οργανωτικά πρότυπα, κατά την ανάπτυξη του κλάδου δραστηριοτήτων των μηχανικών μέχρι τις μέρες μας. Τα πραγματολογικά δεδομένα που χρησιμοποιούνται για το σκοπό αυτό, έχουν προκύψει από τις εθνικές απογραφές που διενεργήθηκαν το ίδιο διάστημα, από σχετικές ιστορικές αναφορές, και από την ιστορία της νομοθεσίας που αφορά τις δραστηριότητες του τεχνικού κλάδου. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται, τέλος, στο ρόλο της

τεχνολογίας των υπολογιστών στην αλλαγή υποδείγματος στην οργάνωση της διανοητικής εργασίας.

Από αυτήν την ειδική μελέτη αναδεικνύεται το μεταβαλλόμενο περιεχόμενο των όρων εργασίας των μηχανικών, και κάθε επαγγελματικής ειδικότητας κατ'επέκταση, ανάλογα με τις συνθήκες παραγωγής την εκάστοτε ιστορική περίοδο. Σήμερα, η τεχνολογία καταλαμβάνει βαθμιαία διανοητικές πτυχές της εργασίας, τα μέσα επικοινωνίας και μεταφοράς έχουν πυκνώσει περισσότερο από ποτέ το δίκτυο εμπορευματικών συναλλαγών, οι ίδιες οι συναλλαγές προσαρμόζονται στις νέες ψηφιακές δυνατότητες, ενώ η εξειδίκευση στον τεχνικό κλάδο βαθαίνει, με μία ραγδαία αναπροσαρμογή των επιμέρους εργασιών στις οποίες αναλύονται οι διάφορες υπηρεσίες. Ο τρόπος που διαμορφώνεται και εξελίσσεται η συλλογική παραγωγική δύναμη στις μέρες μας τείνει να καταστήσει την επιστημονική–τεχνική εργασία μία "απλή μέση εργασία"'. Φαίνεται έτσι φυσιολογικό, τα δεδομένα αυτά, που εμπίπτουν στις τεχνικές–οργανωτικές συνέπειες της εξέλιξης της παραγωγής, να δίνουν έδαφος στις τάσεις επαναπροσδιορισμού των επαγγελματικών δικαιωμάτων και αναπροσαρμογής των προγραμμάτων εκπαίδευσης. Όπως, άλλωστε, τα αντίστοιχα δεδομένα την αυγή της βιομηχανικής περιόδου οδήγησαν στην αναπροσαρμογή της μαθητείας και των όρων άσκησης του επαγγέλματος για τους χειρώνακτες τεχνίτες.

Η παραγωγική διαδικασία όμως δεν έχει μόνον τεχνική ή οργανωτική διάσταση. Φαινόμενα όπως η αύξηση της ανεργίας, η ευέλικτη απασχόληση, η συρρίκνωση του πραγματικού εισοδήματος, ή η επέκταση του ωραρίου της μισθωτής εργασίας, δεν εμπίπτουν στις αναγκαίες τεχνικές συνθήκες για τη βελτιστοποίηση της παραγωγής προϊόντων, αλλά στις απαιτήσεις για τη βελτιστοποίηση της διαδικασίας αξιοποίησης του κεφαλαίου. Μια πραγματικά κριτική προσέγγιση σε τέτοια προβλήματα οφείλει να αποκαλύψει την αντιδραστική φύση του ειδικού κεφαλαιοκρατικού χαρακτήρα της παραγωγής, αντιπαραβάλλοντας έναν απτό σχεδιασμό της οικονομίας με βάση τις νεότερες τεχνολογικές και παραγωγικές δυνατότητες για την καθολική κάλυψη των αναγκών μας, τη γενική κοινωνική ευημερία, και την αρμονική σχέση του ανθρώπου με το περιβάλλον.

Το πλήρες κείμενο θα βρείτε **εδώ**